

دانشکده اقتصاد و مدیریت

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته مدیریت آموزشی

عنوان:

بررسی تأثیر سرمایه فکری و خلاقیت بر فرهنگ

سازمانی کارآفرینانه در مراکز رشد دانشگاهی شهر

تهران

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر علی اکبر امین بیدختی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر محمد علی نعمتی

پژوهشگر:

راضیه قاسمی

مهر/۱۳۹۱

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج مطالعات،
ابتکارات، و نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع این
پایان نامه (رساله) متعلق به دانشگاه سمنان است.

*** تعهد نامه ***

اینجانب **راضیه قاسمی** دانشجوی کارشناسی ارشد رشته **مدیریت آموزشی** دانشگاه سمنان، دانشکده اقتصاد و مدیریت گروه **مدیریت آموزشی** تعهد می نمایم که محتوای این پایان نامه نتیجه تلاش و تحقیقات خود بوده و از هیچ منبعی کپی برداری نشده و به پایان رسانیدن آن نتیجه تلاش و مطالعات مستمر اینجانب و راهنمایی و مشاوره اساتید محترم بوده است. در صورت اثبات خلاف مندرجات فوق، به تشخیص دانشگاه مطابق با ضوابط ومقررات حاکم (قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی ضوابط و مقررات آموزشی، پژوهشی و انضباطی)... بااینجانب رفتار خواهد شد و حق هرگونه اعتراض در خصوصحقوق حقوق مکتسب و تشخیص و تعیین تخلف و مجازات را از خویش سلب می نمایم. در ضمن، مسئولیت هرگونه پاسخگویی به اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی و مراجع ذی صلاح (اعم از اداری و قضایی) به عهده یاینجانب خواهد بود و دانشگاه هیچ گونه مسئولیتی در این خصوص نخواهد داشت.

امضاء

نام و نام خانوادگی: **راضیه قاسمی**

تاریخ ۱۳۹۱/۸/۲۰

تقدیر و شکر

به نام پر نشان بی نشان

شکر شیایان نثار ایزد منان که توفیق را رفیق را هم ساخت تا این پایان نامه را به پایان برسانم.
سپاس و تقدیر از آنان که تداعی وجودشان مرا هر لحظه آغشته به آرامش میکند، آنان که هر لحظه
زندگیشان را فدای آسایش و راحتی من نمودند، آنان که همه ی امید و آرزویشان افتخار آفرینی
ماحصل زندگیشان بوده است. سپاسگذار کسانی، بسم که سر آغاز تولد مندم. از یکی زاده می شوم و از
دیگری جاودانه. امیدم که بتوانم تنها پاره ای از زحمات پدر و مادرم را پاسخ گفته باشم و با اتقان بی-
کران از مساعدت های بی شائبه ی استادان ارجمندم آقای دکتر علی اکبر امین بیدختی و آقای
دکتر محمد علی نعمتی هم چنین قدردانی از دوست عزیزم خانم شیایان دوست و فرد فرد همراهان
دوران تحصیل، آنان که در طول این راه تکیه گاه محظات سختم بودند و مراد به انجام رساندن این
مهم یاری نمودند.

چکیده

فعالیت‌های مراکز رشد یکی از جایگاه‌های مناسب برای ایجاد اشتغال و تولید فرصت‌های جدید اقتصادی است. با شناخت زمینه‌های کارآفرینی، سرمایه‌فکری و خلاقیت در مراکز رشد، می‌توان فرصت‌های جدیدی را به کارآفرینان و جامعه معرفی کرد تا از آن برای پیشرفت و توسعه اقتصادی و اجتماعی جامعه بهره‌گیرند. هدف این پژوهش، بررسی تاثیر سرمایه‌فکری و خلاقیت بر فرهنگ سازمانی کارآفرینانه در مراکز رشد دانشگاهی شهر تهران می‌باشد. روش تحقیق، توصیفی و از نوع همبستگی بوده و جامعه آماری این تحقیق نیز شامل ۳۳۰ نفر از مدیران و کارکنان بخش ستادی و شرکتها می‌باشد که با توجه به نمونه‌گیری صورت گرفته، ۱۸۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که سرمایه‌فکری و خلاقیت بر فرهنگ سازمانی کارآفرینانه تاثیر گذار بودند. همچنین سرمایه‌فکری بر خلاقیت تاثیر گذار بود. بین ابعاد فرهنگ سازمانی کارآفرینانه (همکاری، ریسک‌پذیری سازمانی، ارتباطات باز، تحمل استعدادها، خلاق) با سرمایه‌فکری رابطه معناداری مشاهده شده است. همچنین بین ابعاد فرهنگ سازمانی کارآفرینانه (همکاری، ارتباطات باز) با خلاقیت رابطه معناداری مشاهده شده است. این پژوهش گامی است در راستای توسعه مفهوم فرهنگ سازمانی کارآفرینانه، از این رو توجه به عوامل زمینه‌ساز در به کارگیری سرمایه‌فکری و خلاقیت برای پیشرفت کارآفرینان، مراکز رشد توصیه می‌شود.

واژگان کلیدی: مراکز رشد، سرمایه‌فکری، کارآفرینی، فرهنگ سازمانی

فصل ۱

- ۱-۱. مقدمه ۱
- ۲-۱. بیان مساله ۲
- ۳-۱. اهمیت و ضرورت تحقیق ۶
- ۴-۱. سوالات تحقیق ۸
- ۴-۱-۱. سوالات اصلی ۸
- ۴-۱-۲. سوالات فرعی ۸
- ۵-۱. فرضیه های تحقیق ۹
- ۵-۱-۱. فرضیه های اصلی ۹
- ۵-۱-۲. فرضیه های فرعی: ۹
- ۶-۱. قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی، موضوعی) ۹
- ۷-۱. تعاریف مفهومی و عملیاتی تحقیق ۱۰
- ۷-۱-۱. تعاریف مفهومی ۱۰
- ۷-۱-۲. تعاریف عملیاتی ۱۳
- ۸-۱. جمع بندی ۱۶

فصل ۲

- ۱-۲. مقدمه ۱۸
- ۲-۲. بخش اول ۱۹
- ۲-۲-۱. مفهوم و پیشینه کارآفرینی ۱۹
- ۲-۲-۲. اهمیت و ضرورت توجه به کارآفرینی ۲۱

- ۲۳..... ۳-۲-۲. چهارچوب نظری کارآفرینی.....
- ۲۴..... ۴-۲-۲. دیدگاه اقتصاددانان از کارآفرینی.....
- ۲۵..... ۵-۲-۲. دیدگاه محققان علوم رفتاری به کارآفرینی (رویکرد ویژگیها).....
- ۲۵..... ۶-۲-۲. دیدگاه صاحب نظران مدیریت به کارآفرینی.....
- ۲۶..... ۷-۲-۲. انواع کارآفرینی.....
- ۲۹..... ۸-۲-۲. رویکرد ویژگی های شخصیتی کارآفرینان.....
- ۳۰..... ۳-۲-۳. بخش دوم.....
- ۳۰..... ۱-۳-۲. تعاریف و مفاهیم سرمایه فکری.....
- ۳۴..... ۲-۳-۲. معرفی مدل‌های مختلف سرمایه فکری.....
- ۴۹..... ۳-۳-۲. ابعاد سرمایه فکری براساس مدل های ارائه شده.....
- ۵۹..... ۴-۲-۴. بخش سوم.....
- ۵۹..... ۱-۴-۲. تعاریف و مفاهیم خلاقیت.....
- ۶۰..... ۲-۴-۲. نظریه های مربوط به خلاقیت.....
- ۶۳..... ۳-۴-۲. پیشینه خلاقیت.....
- ۶۶..... ۴-۴-۲. فرآیند خلاقیت.....
- ۶۷..... ۵-۴-۲. ویژگیهای افراد خلاق.....
- ۶۹..... ۵-۲-۵. پیشینه پژوهش.....
- ۶۹..... ۱-۵-۲. داخل کشور.....
- ۷۸..... ۶-۲-۶. مدل مفهومی پژوهش.....
- ۷۸..... ۷-۲-۷. جمع بندی:.....

۸۰.....	۱-۳. مقدمه
۸۰.....	۲-۳. روش تحقیق
۸۱.....	۳-۳. جامعه آماری
۸۲.....	۴-۳. نمونه آماری و روش نمونه گیری
۸۲.....	۵-۳. ابزار سنجش و گردآوری اطلاعات
۸۵.....	۶-۳. روایی و پایایی ابزار سنجش و گردآوری اطلاعات
۸۸.....	۷-۳. روش تجزیه و تحلیل داده های گردآوری شده
۸۹.....	۸-۳. جمع بندی

فصل ۴

۹۱.....	۱-۴. مقدمه
۹۲.....	۲-۴. آمار توصیفی
۹۲.....	۱-۲-۴. بررسی مشخصات عمومی آزمودنیها
۹۷.....	۳-۴. آمار استنباطی
۹۷.....	۱-۳-۴. فرضیه اصلی اول
۹۸.....	۲-۳-۴. فرضیه اصلی دوم
۹۹.....	۳-۳-۴. فرضیه اصلی سوم
۱۰۱.....	۴-۳-۴. فرضیه فرعی اول
۱۰۲.....	۵-۳-۴. فرضیه فرعی دوم
۱۰۴.....	۴-۴. جمع بندی

فصل ۵

۱۰۶.....	۱-۵. مقدمه
----------	------------

- ۱۰۶.....: ۲-۵ یافته های پژوهش
- ۱۰۶.....: ۱-۲-۵ یافته های توصیفی
- ۱۰۸.....: ۲-۲-۵ یافته های مربوط به فرضیه ها
- ۱۱۳.....: ۳-۵ بحث و نتیجه گیری
- ۱۱۵.....: ۴-۵ پیشنهادات کاربردی مبتنی بر یافته های پژوهش
- ۱۱۶.....: ۵-۵ پیشنهاداتی برای تحقیقات آتی
- ۱۱۶.....: ۶-۵ محدودیت های تحقیق
- ۱۱۶.....: ۱-۶-۵ محدودیت های تخصصی
- ۱۱۷.....: ۲-۶-۵ محدودیت های عمومی
- ۱۱۷.....: ۷-۵ جمع بندی
- ۱۲۵.....: منابع و مآخذ
- ۱۳۹.....: پیوست ها
- ۱۴۰.....: پرسش نامه تحقیق
- ۱۴۷.....: خروجی رایانه ای تحقیق

فهرست جداول

- جدول ۳-۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت..... ۹۹
- جدول ۴-۴: توزیع فراوانی نمونه آماری بر حسب گروه مراکز رشد..... ۱۰۰
- جدول ۴-۵: نتایج تحلیل رگرسیونی سرمایه فکری بر فرهنگ سازمانی کارآفرینانه..... ۱۰۱
- جدول ۴-۶: ضرایب مدل رگرسیونی سرمایه فکری و فرهنگ سازمانی کارآفرینانه..... ۱۰۱
- جدول ۴-۷: نتایج تحلیل رگرسیونی خلاقیت بر فرهنگ سازمانی کارآفرینانه..... ۱۰۲
- جدول ۴-۹: نتایج تحلیل رگرسیونی سرمایه فکری بر خلاقیت..... ۱۰۳
- جدول ۴-۱۰: ضرایب مدل رگرسیونی سرمایه فکری و خلاقیت..... ۱۰۳

فهرست اشکال و نمودار

- شکل ۲-۱: مدل سرمایه فکری اسکاندا یا (ادوینسون و مالون، ۱۹۹۲)..... ۴۵
- شکل ۲-۲: مدل سرمایه فکری (بروکینگ، ۱۹۹۶)..... ۴۶
- شکل ۲-۳: مدل سرمایه فکری (روس و همکاران، ۱۹۹۷)..... ۴۸
- شکل ۲-۴: طبقه بندی سرمایه فکری (روس، ۱۹۹۷)..... ۴۹
- شکل ۲-۵: مدل سرمایه فکری (استیورات، ۱۹۹۷)..... ۵۰
- شکل ۲-۶: مدل سرمایه فکری (سالیوان، ۱۹۹۶)..... ۵۱
- شکل ۲-۷: مدل سرمایه فکری (بونفر، ۲۰۰۲)..... ۵۲
- شکل ۲-۸: چارچوب ۴ بعدی سرمایه فکری (بونفر، ۲۰۰۲)..... ۵۳
- شکل ۲-۹: مدل سرمایه فکری (هانس و لواندال، ۱۹۹۷)..... ۵۵
- شکل ۲-۱۰: دومقوله ارتباط و شایستگی (هالاواندال، ۱۹۹۷)..... ۵۶
- شکل ۲-۱۱: مدل مفهومی پژوهش..... ۸۲
- نمودار ۴-۱: نمودار فراوانی پاسخگویان بر حسب سن..... ۹۷
- نمودار ۴-۲: نمودار فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات..... ۹۸
- نمودار ۴-۳: نمودار فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت..... ۹۹
- نمودار ۴-۴: نمودار فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه آزمودنی ها..... ۱۰۰

فصل ۱

کلیات پژوهش

۱-۱. مقدمه

در عصر حاضر به دلیل پیشرفتهای علمی و فنی، واژه دهکده جهانی کلمه‌ای مناسب به نظر می‌رسد. از آنجا که شبکه‌های ارتباطی بازارهای گوناگون تولید و عرضه خدمات را در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی به یکدیگر متصل ساخته و کلید ورود به این بازارهای جهانی را رقابت پذیری دانسته‌اند، بدیهی است که در این رقابت جهانی نه تنها کشورها بلکه کلیه نهادها و افراد باید پیوسته قابلیت‌های رقابت‌پذیری و سازگاری خود را افزایش دهند (مشایخ، ۱۳۸۱، ص ۳۱). برای دستیابی به این مهم، پرورش ایده‌های خلاق و کارآفرینانی که بتوانند خود را پیوسته با دنیای جدید هماهنگ و سازگار کنند ضروری به نظر می‌رسد (بازرگان، ۱۳۷۳، ص ۵۲). بنابراین منابع اقتصادی اصلی، سرمایه، منابع طبیعی، نیروی کار و ... نیستند، بلکه منابع اقتصادی اصلی، دانش خواهد بود. بعد از قرن بیستم که قرن اقتصاد صنعتی بود، قرن بیست و یکم قرن اقتصاد اطلاعات و دانش می‌باشد. در اقتصاد صنعتی، عوامل تولید ثروت اقتصادی، یکسری دارایی‌های فیزیکی و مشهود مانند زمین، نیروی کار، پول و ... بوده است و از ترکیب این عوامل اقتصادی، ثروت تولید می‌شد. در این اقتصاد، استفاده از دانش، بعنوان یک عامل تولید، نقش کمی داشته است اما در اقتصاد دانشی، دانش یا سرمایه فکری به عنوان یک عامل تولید ثروت در مقایسه با سایر دارایی‌های مشهود و فیزیکی، ارجحیت بیشتری پیدا می‌کند. در اقتصاد دانشی بر خلاف اقتصاد صنعتی، دارایی‌های فکری و بخصوص سرمایه‌های انسانی، جزء مهمترین دارایی‌های سازمان محسوب می‌شود و موفقیت بالقوه سازمان‌ها ریشه در قابلیت فکری آنها دارد. بنابراین نحوه مدیریت سرمایه فکری در سازمان‌ها و نقش آنها برکسب مزیت رقابتی می‌تواند در پیشبرد اهداف سازمانی نقش بسزایی ایفا کند (بطحایی، ۱۳۸۵). بیشتر سازمان‌ها، در تلاش‌اند تا کارکنان جدیدی استخدام کنند که توانایی منطبق شدن با تغییرات در پیش‌بینی نشده است تا رهبران سازمان‌ها به جای جذب افراد با

چنین خصوصیتی به ترویج و خود محوری و خلاقیت در کارمندان خود بپردازند، میزان ناتوانی و ضعف آنها خود را حذف کنند و به پرورش ویژگی های مطلوب شغلی کارکنان توجه داشته باشند (مالس، دالینگ، کالان، ۲۰۰۵). بنابراین برخی از صاحب نظران در خصوص اهمیت خلاقیت و نوآوری، آنها را به شاهرگ حیاتی سازمان تشبیه می کنند که در صورت قطع شدن آن محکوم به زوال و نابودی است. خلاقیت و نوآوری ابزاری برای کارآفرینان است که به وسیله آنها می توانند فرصت های موجود را شناسایی و از آنها بهره برداری کنند. نکته اساسی در این مقوله، توجه به پرورش قابلیت ها در سازمان هاست. چرا که میزانی از خلاقیت و نوآوری به طور بالقوه در همه افراد وجود دارد اما به فعلیت رساندن این توانایی ها مستلزم برنامه ریزی صحیح از طرف مدیران است (چام پیتر، ۱۹۳۴، ص ۶۵). پس مراکز رشد بعنوان حلقه های نوین و مدرن آموزش و حمایت از کارآفرینان، نقشی انکارناپذیر در توسعه صنعت و فناوری ایفا می کنند. آنها با ارائه آموزشها و مشاوره های مورد نیاز، کارآفرینان را با دنیای حرفه ای کسب و کار آشنا ساخته و دانش لازم برای توسعه و تجاری سازی ایده هایشان را در اختیار قرار می دهند.

در این فصل به موضوعاتی چون بیان مساله ی تحقیق، اهمیت و ضرورت تحقیق، تعریف متغیرها، فرضیه ها و اهداف تحقیق پرداخته شده است.

۱-۲. بیان مساله

ساختار اقتصادی دنیای امروز با گذشته بطور اساسی تفاوت دارد. شاخص های سخت افزاری و دارایی های مشهود که دیروز در جایگاه یک بنگاه اقتصادی نقش تعیین کننده داشت جای خود را به نوع آوری، ابداع، خلق محصولات جدید و دارایی های نرم افزاری داده است اگر دیروز ثروتمندترین افراد دنیا آنهایی بودند که منابع مالی بیشتری در اختیار داشتند، امروز ثروتمندترین مردم دنیا افراد دانش مدار و کارآفرین می باشند. لذا توسعه اقتصادی دنیای امروز

بر پایه نوآوری و خلاقیت و استفاده از دانش استوار است. در این میان تداوم بقا و حیات سازمانها، نیازمند روشها و راه حلهای نو است و کارآفرینی بعنوان یک رویکرد استراتژیک و مزیت آفرین در نظامهای اقتصادی، می تواند الگویی کارآمد جهت حصول به اهداف توسعه اقتصادی - اجتماعی قلمداد گردد. از کارآفرینی بعنوان موتور حرکت توسعه اقتصادی یاد می شود (مک میلان، ۱۳۸۵). از سویی دیگر سرمایه فکری فراهم کننده یک پایگاه منابع جدید است که از طریق آن سازمان به رقابت می پردازد و به آن بخش از کل دارایی های ناملموس جمعی، که مبتنی بر دانش است و سازمان را برای عمل قادر می سازد گفته می شود. این مفهوم دارای سه عنصر وابسته به هم است که عبارتند از: سرمایه انسانی، سرمایه ساختاری و سرمایه رابطه ای / مشتری. سرمایه انسانی نشان دهنده دانش افراد یک سازمان است و به عنوان دانش ترکیبی، مهارت، تجربه و توانایی تک تک افراد سازمان تعریف می شود. سرمایه ساختاری شامل همه ذخایر غیر انسانی دانش در سازمان می شود که از افراد درون سازمان مجزا می باشند. سرمایه مشتری ارزشی است که مشتریان سازمان برای سازمان قائل اند و در نتیجه ارتباط بین سازمان و مشتریانش شکل می گیرد. آگاهی از اهمیت سرمایه فکری نوآوری، بهره وری، رشد و نمو و عملکرد اقتصادی بهتر را به دنبال دارد و بالعکس نا آگاهی از آن عدم توجه کافی مدیریت به این مهم را سبب می شود که خود عدم بهره برداری کامل از ارزش افزوده قابلیت ها را در پی خواهد داشت. (هوانگ و لوئر، ۲۰۰۷، ۳۸۶). سرمایه فکری فقط درک و تشخیص محض یا توضیح ارزش ضمنی یک سازمان نیست، بلکه هدف آن همچنین جابجا کردن نتایج تشخیص یا توضیح ارزش ضمنی سازمان به ارزش های جدید است (چو و دیگران، ۲۰۰۶، ۸۸۸). ادوینسون و مالون سرمایه فکری را چنین تعریف کرده اند: دانشی که می تواند به ارزش تبدیل شود (نظری و هرمانس، ۲۰۰۷، ۵۹۶). آنها برای توضیح سرمایه فکری از استعاره درخت که زندگی اش وابسته به ریشه است، و آن نیز در زیر خاک پنهان است، استفاده

می کنند و می گویند که موفقیت شرکت به سرمایه فکری اش وابسته است که آن نیز یک منبع پنهان است (آرناس و لواندروس، ۲۰۰۸، ۷۹). فلاویو ریچری و همکاران (۲۰۰۸)، در پژوهشی با عنوان "ارزیابی سرمایه فکری در شرکت های برزیلی" که بر اساس نتایج این پژوهش، ارزش دارایی های نامشهود و کارآمدی سرمایه فکری را به منظور ارزیابی جریانهای نقدی و قیمت سهام بررسی نموده و با ارائه مدلی ارتباط آن را با بازده حقوق صاحبان سهام، بازده دارایی ها و بازده فروش در فاصله سالهای ۲۵۰۰ الی ۳۰۰۰ در بیش از ۱۰۰۰ شرکت برزیلی انجام داده اند و نتایج به دست آمده حاکی از وجود ارتباط ارزش دارایی های نامشهود و کارآمدی سرمایه فکری با متغیرهای مستقل بازده حقوق صاحبان سهام، بازده دارایی و بازده فروش بوده است.

بنابراین کارآفرینی همواره با خلاقیت و نوآوری عجین بوده است. به طوری که دراکر معتقد است خلاقیت و کار آفرینی چنان لازم و ملزوم یکدیگرند که می توان گفت کارآفرینی بدون خلاقیت و نوآوری حاصلی ندارد. مفهوم خلاقیت به عنوان نیرویی پویا در مطالعات روانشناسی، جامعه شناسی و نظریه پردازان فرهنگی و هنری مطرح است. این مفهوم در ابتدا در مفاهیم اقتصادی جایگاهی نداشته، و صرفاً زمانی که موجد نوآوری گردید، مورد توجه قرار می گرفته است. خلاقیت یکی از صفات مشخص و بارز کار آفرینان است که با نوآوری عجین شده، رهیافت های مختلفی را به همراه می آورد. زمانی که ذهن فرد خلاق از اطلاعات خام انباشته شد، به طور غیرمحسوس شروع به کار می کند و پس از تجزیه و تحلیل و ترکیب اطلاعات، به روشی تازه دست می یابد. (دراکر، ۱۹۸۵).

نتایج یکی از مطالعاتی که چندی پیش به بررسی رابطه فعالیت های کارآفرینانه با ویژگی های فرد پرداخته، نشان می دهد که بیش از نیمی از پاسخ دهندگان خلاقیت را پایه ای اساسی در کارآفرینی معرفی کردند. با این حال مصاحبه شوندگان مدعی بودند که به علت عدم

آشنایی با روش مدیریت خلاقیت، نتوانسته اند از توانایی های خود در محیط کار به درستی بهره گیرند (کیم، ۲۰۰۸)

در نتایج تحقیق دیگری در زمینه نقش خلاقیت کارآفرینان در بقا و رشد سازمان ها نشان داد که کارآفرینان برای دستیابی به نیروی رقابتی پایدار برای سازمان، چاره ای جز استفاده بهینه از فعالیتهای خلاقانه ندارند. نکته جالب در این تحقیق آن است که سازمان ها و افرادی که توجه بیشتری نیز از اخلاقیات در کسب و کار داشته اند که این مسئله تاثیر شگرفی در رضایتمندی مشتریان و رشد سازمان داشته است (بوچ هلز، ۲۰۰۵). واقعیت این است که ویژگیهای کارآفرینی متاثر از فرهنگ است. هریک و هافستد فرهنگ را به عنوان مجموعه ای از ارزش ها، باورها و رفتارهای مورد انتظار و مشترک تعریف می کنند. ارزشهای فرهنگی میزانی را که یک جامعه به ویژگی های کارآفرینانه مانند ریسک پذیری و تفکر مستقل توجه نشان می دهد، معین می کنند (هایتون و همکاران، ۲۰۰۲، ص ۸). استیفن مک گوایر برای فرهنگ سازمانی کار آفرینانه شش مولفه را بر شمرده که عبارتند از: نوآوری خلاق، همکاری، ارتباطات باز، ریسک پذیری سازمانی، تحمل استعدادهای خلاق و انتقاد پذیری. (مک گوایر، ۲۰۰۳، ص ۵۶).

محققان، فرهنگ سازمانی حمایت کننده را پیش نیاز کارآفرینی سازمانی می دانند. فرهنگ، عامل کلیدی و نخستین گام در پرورش فعالیت کارآفرینانه در سازمان است و رفتار کارکنان را تحت تاثیر قرار می دهد. فرهنگ سازمانی کارآفرینانه، نوآوری، ریسک پذیری و جستجو برای فرصت های جدید را مورد حمایت قرار می دهد (پارلمان و کورنوال، ۲۰۰۲، ص ۵۳).

البته قدر مسلم قضاوت در مورد نقشی که سرمایه فکری و خلاقیت می تواند در ایجاد فرهنگ سازمانی کارآفرینانه مراکز رشد داشته باشد نیازمند مطالعات نظری و تجربی بسیاری

است که در همین راستا هنوز مطالعات بسیار اندک می باشد لذا پژوهش در پی آن است تا مشخص کند که سرمایه فکری و خلاقیت چه نقشی در ایجاد فرهنگ سازمانی کارآفرینانه مراکز رشد دانشگاهی شهر تهران دارد و چگونه و به چه دلیلی این نقش را ایفا می کند. در این رابطه تلاش شده است که تاثیر سرمایه فکری و خلاقیت بر فرهنگ سازمانی کارآفرینانه مورد بررسی قرار گیرد و سپس هریک از مولفه های فرهنگ سازمانی کارآفرینانه بر سرمایه فکری و خلاقیت را مورد بررسی قرار می دهیم. و درخاتمه کوشش می شود تا راهکارهایی جهت توسعه سرمایه فکری، خلاقیت و فرهنگ سازمانی کارآفرینانه در مراکز رشد دانشگاهی شهر تهران ارائه گردد.

۱-۳. اهمیت و ضرورت تحقیق

بی شک، روند توسعه اقتصادی در کشور های توسعه یافته، بیانگر این واقعیت است که اقتصاد تحت تاثیر کارآفرینی است، به گونه ای که کارآفرینان در توسعه اقتصادی کشورهای توسعه یافته، نقش محوری داشته اند و کشورهای توسعه نیافته اهمیت آن را در توسعه اقتصادی نادیده گرفته اند؛ سرمایه ی در دسترس کشورها را کشف و از آن ها بهره برداری می کنند. تاریخچه توسعه اقتصادی در کشورهای توسعه یافته، مستنداتی برای حمایت از این واقعیت فراهم می آورد که اقتصاد، تحت تاثیر کارآفرینی است (خانکا، ۲۰۰۳، ص ۱). پارسون و اسملسر کارآفرینی را یکی از دو شرط ضروری توسعه اقتصادی می دانند (شرط ضروری دیگر به نظر آنان عبارت است از خروجی افزوده ی سرمایه). شومپیتز نیز به علت نقش کارآفرینی در ایجاد نوآوری، آن را محور کلیدی توسعه اقتصادی تلقی می کند (خانکا، ۲۰۰۳، ص ۱۴). نتایج برخی از این تحقیقات به این نکته اشاره دارند که کارآفرینان انتخاب مشاغل جدید با تاسیس شرکت ها و موسسات را نه فقط به دلایل اقتصادی، بلکه اغلب به خاطر نوآوری و خلاقیتی که